

Byla C-338/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. gegužės 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Cour d'appel de Rouen (Prancūzija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. balandžio 25 d.

Apeliantė:

LF

Kita apeliacinio proceso šalis:

SANOFI PASTEUR S.A.

1. Ginčo dalykas ir aplinkybės:

- 2003 m. kovo 20 d. LF, gimusi 1980 m. sausio 7 d., buvo vakcinuota *Sanofi Pasteur* laboratorijos pagaminta vakcina *Revaxis* nuo difterijos, stabligės ir poliomieliito.
- LF teigė nuo 2004 m. patyrusi įvairių simptomų, infekcijų ir skausmų (virškinimo sutrikimai, gerklės, pečių, rankų, delnų, sprando, juosmens srities skausmai, šlapimtakių infekcijos, plaukų slinkimas) ir todėl nuo 2005 m. gruodžio 3 d. jai teko ne kartą nutraukti darbinę veiklą.
- LF buvo atlikti įvairūs medicininiai tyrimai, įskaitant kairiojo deltinio raumens biopsiją 2008 m. kovo 31 d., ir nustatytas jungiamojo audinio uždegimas (makrofaginis miofascitas), rodęs nepasišalinusį aliuminio hidroksidą (tam tikrose vakcinose naudojamas adjuvantas); 2013 m. balandžio 2–5 d. LF buvo hospitalizuota dėl makrofaginio miofascito.
- 2015 m. birželio 2 d. LF kreipėsi į taikinimo ir žalos dėl netinkamo gydymo atlyginimo komisiją, kuri nurodė atlikti ekspertizę.

- 5 Ekspertizės ataskaitoje padaryta išvada, kad 2016 m. rugsėjo 20 d. LF būklė stabilizavosi ir kad nepateikta argumentų, leidžiančių teigti, kad LF sveikatos sutrikimus sukėlė skiepijimas vakcina *Revaxis*. 2017 m. sausio 11 d. komisija atmetė jos prašymą.
- 6 2020 m. birželio 17 ir 23 d. LF pareiškė, be kita ko, *Sanofi Pasteur* ieškinį *Tribunal judiciaire d'Alençon* (Alansono pirmosios instancijos teismas), kuriame prašė atlyginti žalą, patirtą dėl šio skiepo. Ji rėmėsi tiek atsakomybe už gaminius su trūkumais, tiek atsakomybe esant kaltei.
- 7 2021 m. birželio 10 d. nutartimi *Tribunal judiciaire d'Alençon* ikiteisminio tyrimo teisėjas konstatavo, kad suėjo LF pareikšto ieškinio *Sanofi* senaties terminas, ir atmetė jos reikalavimus.
- 8 2021 m. birželio 30 d. LF pateikė apeliacinį skundą dėl šios nutarties. 2022 m. gegužės 31 d. sprendimu *Cour d'appel de Caen* (Kano apeliacinis teismas) iš esmės patvirtino skundžiamą nutartį ir pripažino nepriimtinais LF reikalavimus, grindžiamus atsakomybe už gaminius su trūkumais ir atsakomybe esant kaltei.
- 9 2023 m. liepos 5 d. sprendimu *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) kasacine tvarka panaikino *Cour d'appel de Caen* (Kano apeliacinis teismas) priimtą sprendimą ir grąžino bylą nagrinėti *Cour d'appel de Rouen* (Ruano apeliacinis teismas).
- 10 2023 m. rugsėjo 18 d. LF kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą.
- 11 Šioje byloje kyla keli klausimai, kaip aiškinti 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvą 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo.
- 12 Pirmiausia kyla klausimas dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemos išimtinio pobūdžio. Kitaip tariant, ar ši sistema gali būti taikoma su kita atsakomybės sistema, t. y. atsakomybės esant kaltei sistema, ir todėl ieškinį galima pareikšti remiantis abiem šiomis sistemomis, kaip tai padarė LF. Be to, atsižvelgiant į atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemą, kyla klausimas, ar direktyvos 11 straipsnyje numatytas dešimties metų naikinamasis terminas pažeidžia teisę kreiptis į teismą. Galiausiai kyla klausimas, kaip turi būti aiškinamas direktyvos 10 straipsnyje numatytas trejų metų ieškinio dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais senaties terminas, o konkrečiau kalbant, laiko momentas, nuo kurio pradedamas skaičiuoti šis terminas, ypač esant tokiai sudėtingai progresuojančiai patologijai, kaip LF atveju.

2. Teisinis pagrindas

Sjungos teisė

1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo

13 10 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės savo įstatymais įtvirtina trejų metų ieškininės senaties terminą byloms dėl šioje direktyvoje numatytos žalos atlyginimo. Ieškininės senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kada ieškovas sužinojo arba pagrįstai turėjo sužinoti apie žalą, gaminio trūkumą ir gamintojo tapatybę.

<...>“

14 11 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės savo teisės aktuose įtvirtina, kad pagal šią direktyvą nukentėjusiam asmeniui suteiktos teisės nustoja galioti praėjus 10 metų nuo tos dienos, kai gamintojas išleido į apyvartą konkretų žalą padariusį gaminį, nebent nukentėjęs asmuo jau yra pareiškęs ieškinį gamintojui.“

15 13 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nedaro įtakos nukentėjusio asmens teisėms, kurias jis gali turėti pagal įstatymu reglamentuojamas sutartinės ar nesutartinės atsakomybės nuostatas [kuriomis jis gali remtis pagal sutartinę ar nesutartinę atsakomybę reglamentuojančias teisės nuostatas] arba pagal specialią atsakomybės sistemą, egzistuojančią pranešimo apie šią direktyvą metu.“

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

16 Pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnyje numatyta:

„1. Bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

2. Šios Chartijos pripažintos teisės, reglamentuojamos Sutartyse, įgyvendinamos jose nustatytais sąlygomis ir neperžengiant jose nustatytų ribų.

3. Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra

tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliaudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.“

- 17 Chartijos 47 straipsnyje numatyta:

„Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą

Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo byla per kiek įmanoma trumpesnį laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas.

<...>“

Prancūzijos teisė

Code civil (Civilinis kodeksas)

- 18 Civilinio kodekso 1245–16 straipsnyje, kuriuo Direktyvos 85/374 10 straipsnis perkeltas į nacionalinę teisę, nustatyta:

„Šios antraštinės dalies nuostatomis grindžiamam ieškiniui dėl žalos atlyginimo taikomas trejų metų senaties terminas, skaičiuojamas nuo tos dienos, kai ieškovas sužinojo arba turėjo sužinoti apie padarytą žalą, gaminio trūkumą ir gamintojo tapatybę.“

- 19 Civilinio kodekso 1245–15 straipsnyje, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 85/374 11 straipsnis, nustatyta:

„Išskyrus atvejus, kai gamintojas yra kaltas, jo atsakomybė pagal šio skyriaus nuostatas išnyksta praėjus dešimčiai metų nuo žalą sukėlusio gaminio išleidimo į apyvartą, nebent nukentėjęs asmuo per šį laikotarpį jau pareiškė ieškinį.“

- 20 1245–17 straipsnyje, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 85/374 13 straipsnis, nustatyta:

„Šio skyriaus nuostatos neturi įtakos nukentėjusio asmens teisėms, kuriomis jis gali remtis pagal sutartinę ar nesutartinę atsakomybę reglamentuojančias teisės nuostatas arba pagal specialią atsakomybės sistemą.

Gamintojas atsako už pasekmes, kilusias dėl jo ir asmenų, už kuriuos jis yra atsakingas, kaltės.“

- 21 Civilinio kodekso 1240 straipsnyje nustatyta:

„Dėl bet kokio asmens veiksmo, kuriuo kitam asmeniui padaroma žala, kaltam asmeniui kyla pareiga atlyginti šią žalą.“

3. Šaliu pozicija

Apeliantė

Dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemos išimtinio pobūdžio

- 22 LF teigia turinti teisę pareikšti ieškinį *Sanofi Pasteur* tiek dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais pagal Civilinio kodekso 1245 ir paskesnius straipsnius, tiek dėl atsakomybės esant kaltei pagal to paties kodekso 1240 ir 1241 straipsnius. Nepaisant daugybės įspėjimų apie jos vakcinas, kurios sudėtyje yra aliuminio, poveikį, *Sanofi Pasteur* niekaip į juos nereagavo, po *Revaxis* išleidimo į prekybą nevykdė jokių mokslinių tyrimų ar priežiūros, kurie būtų leidę LF, žinant visas aplinkybes, nuspręsti, ar reikia pasiskiepyti, nes tai nebuvo privalomas skiepas.
- 23 Taigi *Sanofi Pasteur* padarė pažeidimą, kuris skiriasi nuo atvejo, kai gaminyje yra nesaugus.

Dėl LF ieškinio, grindžiamo atsakomybe už gaminius su trūkumais, naikinamojo termino

- 24 LF teigia, kad Civilinio kodekso 1245–15 straipsnyje numatytas dešimties metų naikinamasis terminas prieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nes dėl šio termino iš jos atimama teisė kreiptis į teismą, nors jos patologija yra sudėtinga ir progresuojanti.
- 25 Direktyva 85/374, kuri į Prancūzijos teisę buvo perkelta Civilinio kodekso 1245 ir paskesniais straipsniais, nėra pritaikyta sveikatos sričiai ir žalos asmeniui atlyginimui. Dešimties metų terminas gali būti pradėtas skaičiuoti tik nuo tos dienos, kai LF objektyviai sužinojo apie savo teises, t. y. nagrinėjamu atveju – nuo 2016 m. spalio 17 d., kai buvo pateikta ekspertizės išvada.

Dėl LF ieškinio senaties termino

- 26 LF teigia, kad Civilinio kodekso 1245–16 straipsnyje numatytas trejų metų senaties terminas prasidėjo tik nuo tos dienos, kai buvo sužinota apie žalą, o kadangi LF patyrė žalą sveikatai dėl progresuojančios patologijos, ši data yra jos būklės stabilizavimosi momentas.

Kita apeliacinio proceso šalis

Dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemos išimtinio pobūdžio

- 27 *Sanofi Pasteur* teigia, kad miofascitas yra skiepo dūrio vietoje esančio raumeninio audinio uždegiminė reakcija ir ekspertai niekada nenustatė ryšio tarp LF nurodytų

negalavimų ir paskiepijimo *Revaxis*. Nuomonės, kuriomis LF remiasi teigdama priešingai, yra mažumos autorių nuomonės.

- 28 Pažeidimas, kurį jai priskiria LF, t. y. rūpestingumo stoka ar nepakankama gaminio stebėseną po jo išleidimo į prekybą, nesiskiria nuo tariamo saugos trūkumo, keliamo remiantis atsakomybe už gaminius su trūkumais, kuri vienintelė taikytina šioje byloje, todėl LF pareikštas ieškinys dėl atsakomybės esant kaltei yra nepriimtinas.
- 29 *Sanofi Pasteur* tvirtina, kad pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją atsakomybės už gaminius su trūkumais sistema taikoma tik tada, kai kaltinama saugumo pareigos neįvykdymu, be to, ši sistema priskiriama viešajai tvarkai.
- 30 Šiuo klausimu, atsižvelgiant šios srities *Cour de cassation* jurisprudenciją, suformuotą, be kita ko, įvairiuose 2023 m. lapkričio 15 d. sprendimuose, dėl šio aspekto reikia pateikti prejudicinį klausimą.

Dėl LF ieškinio, grindžiamo atsakomybe už gaminius su trūkumais, naikinamojo termino

- 31 *Sanofi Pasteur* atsakomybė išnyko, nes praėjo daugiau nei dešimt metų nuo jos vakcinų pateikimo rinkai, turint omenyje tai, kad LF buvo paskiepyta 2003 m. kovo 20 d. ir jos nurodyti negalavimai atsirado per 10 metų terminą. Ši nuostata kyla iš Direktyvos 85/374 11 straipsnio, kuris atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, buvo perkeltas į nacionalinę teisę Civilinio kodekso 1245–15 straipsniu ir taikomas vakcinoms bei sveikatos priežiūros produktams.

Dėl LF ieškinio senaties termino

- 32 *Sanofi Pasteur* teigia, kad LF ieškinio senaties terminas yra suėjęs pagal Civilinio kodekso 1245–16 straipsnį, kuriame nurodytas ne būklės stabilizavimosi, o laiko, kai nukentėjusysis sužinojo apie žalą, momentas; pažymėtina, kad, kaip nustatė LF tyrė specialistai, jos patologija nėra progresuojanti, kad ekspertų nustatyta būklės stabilizavimosi data yra 2016 m. rugsėjo 20 d. ir kad LF neginčija šios būklės stabilizavimosi datos.

4. Cour d'appel de Rouen vertinimas

Dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemos išimtinio pobūdžio

- 33 2002 m. balandžio 25 d. Sprendime *González Sánchez* (C-183/00, EU:C:2002:255) Teisingumo Teismas konstatavo:

„25. Tai reiškia, kad valstybių narių diskrecija reglamentuoti atsakomybę už gaminius su trūkumais yra visiškai apibrėžta pačioje direktyvoje ir turi būti nustatyta atsižvelgiant į iš šios direktyvos tekstą, tikslą ir struktūrą.

26. Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad direktyva, kaip matyti iš jos pirmos konstatuojamosios dalies, nustatyta suderinta gamintojų civilinės atsakomybės už gaminių su trūkumais sukeltą žalą sistema siekiama užtikrinti neiškreiptą konkurenciją tarp ūkio subjektų, palengvinti laisvą prekių judėjimą ir išvengti skirtingo vartotojų apsaugos lygio.

27. Antra, svarbu konstatuoti, kad, pavyzdžiui, skirtingai nei 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvoje 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288), toje direktyvoje nėra jokios nuostatos, pagal kurią valstybėms narėms būtų aiškiai leidžiama priimti arba toliau taikyti griežtesnes nuostatas joje reglamentuojamais klausimais, siekiant užtikrinti aukštesnį vartotojų apsaugos lygį.

28. Trečia, reikia pažymėti, kad tai, jog direktyvoje numatytos tam tikros leidžiančios nukrypti nuostatos arba tam tikrais klausimais daroma nuoroda į nacionalinę teisę, nereiškia, kad suderinimas direktyvos reglamentuojamais klausimais nėra visiškas.

29. Nors direktyvos 15 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose bei jos 16 straipsnyje valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo joje nustatytų taisyklių, šios galimybės nukrypti taikomos tik išsamiai išvardytiems aspektams ir yra griežtai apibrėžtos. Be to, šioms galimybėms, be kita ko, taikomos vertinimo sąlygos siekiant didesnio derinimo, į kurį aiškiai daroma nuoroda priešpaskutinėje direktyvos konstatuojamojoje dalyje. Šiuo klausimu 1999 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/34/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 85/374 (OL L 141, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 147), kuria, įtraukus žemės ūkio produktus į direktyvos taikymo sritį, panaikinta jos 15 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta galimybė, yra šios kintamos suderinimo sistemos pavyzdys.

30. Šiomis aplinkybėmis direktyvos 13 straipsnio negalima aiškinti kaip suteikiančio valstybėms narėms galimybę palikti galioti bendrą atsakomybės už gaminius su trūkumais sistemą, kuri skirtąsi nuo numatytosios direktyvoje.

31. Direktyvos 13 straipsnyje esanti nuoroda į nukentėjusio asmens teises, kuriomis jis gali remtis pagal sutartinės ar deliktinės atsakomybės taisykles, turi būti aiškinama taip, kad šioje direktyvoje įtvirtinta sistema, kuri pagal jos 4 straipsnį leidžia nukentėjusiam asmeniui reikalauti atlyginti žalą, jeigu jis įrodo žalą, gaminio trūkumą ir priežastinį ryšį tarp trūkumo ir žalos, neužkerta kelio taikyti kitas sutartinės ar deliktinės atsakomybės sistemas, grindžiamas kitais pagrindais, pavyzdžiui, paslėptų trūkumų garantija ar kalte.

32 *Be to, minėtame 13 straipsnyje esanti nuoroda į nukentėjusio asmens teises, kuriomis jis gali remtis pagal specialią atsakomybės sistemą, buvusių pranešimo apie direktyvą metu, kaip matyti iš jos 13 konstatuojamosios dalies trečio sakinio, turi būti suprantama kaip nuoroda į atskirą sistemą, taikomą tik tam tikram gamybos sektoriui (žr. šios dienos sprendimų Komisija / Prancūzija, C-52/00, dar nepaskelbtas Rink., 13–23 punktus ir Komisija / Graikija, C-154/00, dar nepaskelbtas Rink., 9–19 punktus).*

33. *Vis dėlto reikia pripažinti, kad gamintojo atsakomybės sistema, grindžiama tuo pačiu pagrindu kaip ir direktyvoje nustatyta sistema ir neapribota konkrečiu gamybos sektoriumi, nepriskiriama nė prie vienos iš direktyvos 13 straipsnyje nurodytų atsakomybės sistemų. Taigi tokiu atveju šia nuostata negalima remtis siekiant pateisinti nacionalinių nuostatų, kuriomis užtikrinama didesnė apsauga nei direktyvos nuostatomis, palikimą galioti.*

34. *Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad direktyvos 13 straipsnis turi būti aiškinamas taip: asmenims, patyrusiems žalą dėl gaminio su trūkumais, valstybės narės teisės aktais pagal bendrąją atsakomybės sistemą, kurios pagrindas yra toks pat kaip nustatytasis minėta direktyva, suteikiamos teisės gali būti suvaržytos arba apribotos dėl šios direktyvos perkėlimo į šios valstybės vidaus teisės sistemą.“*

34 Iki 2023 m. lapkričio 15 d. *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) teigė, kad nors atsakomybės už gaminius su trūkumais, kurie nėra skirti naudoti verslui ir nėra naudojami šiuo tikslu, sistema neužkerta kelio taikyti kitas sutartinės ar deliktinės atsakomybės sistemas, taip yra tik su sąlyga, kad jos grindžiamos kitais pagrindais nei ginčijamo gaminio nesaugumas, pavyzdžiui, garantija esant paslėptiems trūkumams arba kalte.

35 Keliuose 2023 m. lapkričio 15 d. sprendimuose (22–21.174, 178, 179, 180) *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) konstatavo, kad „*nukentėjęs asmuo, patyręs žalą dėl gaminio su trūkumais, gali pareikšti ieškinį gamintojui dėl atsakomybės pagal antrąjį iš šių teisės nuostatų [Civilinio kodekso 1240 straipsnis], jeigu įrodo, kad jo patirta žala atsirado dėl gamintojo kaltės, pavyzdžiui, gaminio, apie kurio trūkumą jis žinojo, palikimo apyvartoje arba jam tenkančios rūpestingumo pareigos pažeidimo, kiek tai susiję su gaminio keliamo rizika.“*

36 Taigi kyla klausimas dėl Direktyvos 85/374 13 straipsnyje įtvirtintos taisyklės aiškinimo. Šiuo klausimu *Cour d'appel* pateiks pirmąjį prejudicinį klausimą.

Dėl LF ieškinių, grindžiamo atsakomybe už gaminius su trūkumais, naikinanamojo termino

37 LF nurodytame pagrinde siekiama ginčyti Civilinio kodekso 1245–15 straipsnio, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Sąjungos direktyva, atitiktą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai. Taigi nacionalinio teismo prašoma įvertinti pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 288 straipsnį viršvalstybinę norminę galią turinčios Sąjungos direktyvos atitiktą Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniui.

- 38 Nei Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo, nei Pagrindinių teisių chartijoje, nei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje nenumatyta dviejų teisės sistemų kolizijos taisyklių, todėl šiuo klausimu reikia kreiptis į Teisingumo Teismą. Šiuo tikslu *Cour d'appel* pateiks antrąjį prejudicinį klausimą.

Dėl LF ieškinio senaties termino

- 39 Šiuo klausimu *Cour d'appel* daro nuorodą į Direktyvos 85/374 10 straipsnį ir Civilinio kodekso 1245–16 straipsnį, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas šios direktyvos 10 straipsnis.
- 40 Jis primena, kad sprendime dėl bylos grąžinimo nagrinėti iš naujo *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) konstatavo, jog pagal Civilinio kodekso 1245–16 straipsnį šio kodekso 1245 ir paskesnių straipsnių nuostatomis grindžiamo ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminas yra treji metai nuo tos dienos, kai ieškovas sužinojo arba turėjo sužinoti apie žalą, trūkumą ir gamintojo tapatybę. Šiuo klausimu *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nusprendė, kad žalos asmeniui atveju sužinojimo apie žalą data turi būti laikoma būklės stabilizavimosi data, kuri vienintelė leidžia ieškovui nustatyti savo patirtos žalos dydį. Esant progresuojančiai patologijai, dėl kurios neįmanoma nustatyti būklės stabilizavimosi datos, minėtoje nuostatoje nurodytas senaties terminas negali būti pradėtas skaičiuoti.
- 41 Šiuo klausimu *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nesutiko su *Cour d'appel de Caen* (Kano apeliacinis teismas) pozicija dėl to, kad šis pripažino nepriimtinais LF prašymus, grindžiamus atsakomybe už gaminius su trūkumais, remdamasis tuo, kad 2013 m. LF buvo atlikta daug tyrimų ir jos būklės vertinimų (dauguma jos patologijų pasireiškė 2004–2007 m.), todėl vėliausiai 2013 m. spalio 15 d., t. y. paskutinio medicininio patikrinimo dieną, ji tiksliai žinojo, kokią žalą patyrė.
- 42 *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) laikėsi nuomonės, kad priėjęs prie tokios išvados ir neišsiaiškinęs, ar LF patirta žala nusistovėjo, o jeigu ne, tai ar jos patologija yra progresuojanti ir dėl to būklė negali stabilizuotis, *Cour d'appel de Caen* (Kano apeliacinis teismas) priėmė sprendimą be teisinio pagrindo.
- 43 *Cour d'appel de Rouen* (Ruano apeliacinis teismas) nurodo, kad pagal pateiktą Civilinio kodekso 1245–16 straipsnio, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 85/374 10 straipsnis, išaiškinimą „*diena, kai ieškovas sužinojo arba turėjo sužinoti apie žalą*“, prilyginama būklės stabilizavimosi datai. Kadangi būklės stabilizavimasis apibrėžiamas kaip momentas, nuo kurio dėl kūno sužalojimo nukentėjusio asmens būklė nebesikeičia, darytina išvada, kad kai gaminsys su trūkumais sukelia progresuojančią patologiją, šiose dviejose teisės nuostatose numatytas senaties terminas negali būti pradėtas skaičiuoti.
- 44 Taigi kyla Direktyvos 85/374 10 straipsnyje nustatytos taisyklės aiškinimo klausimas, dėl kurio šiuo tikslu reikia kreiptis į Teisingumo Teismą. Šiomis aplinkybėmis *Cour d'appel* pateiks trečiąjį prejudicinį klausimą.

5. Prejudiciniai klausimai

45 *Cour d'appel* (Apeliacinis teismas) prašo Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą dėl šių klausimų:

1. Ar 1985 m. liepos 25 d. Direktyvos 85/374/EEB 13 straipsnis, kaip jis išaiškintas 2002 m. balandžio 25 d. Sprendime *Maria Victoria Gonzalez Sanchez / Medicina Asturiana SA* (C-183/00), pagal kurį žalą patyręs asmuo gali remtis kitomis sutartinės ar deliktinės atsakomybės sistemomis, grindžiamomis kitokiais pagrindais nei numatytiji direktyvoje, turi būti aiškinamas taip, kad nuo gaminio su trūkumais nukentėjęs asmuo, remdamasis bendraja atsakomybės esant kaltei sistema, gali reikalauti iš gamintojo savo patirtos žalos atlyginimo remdamasis, be kita ko, gaminio neišėmimu iš apyvartos, jam tenkančios rūpestingumo pareigos neįvykdymu dėl gaminio keliamos grėsmės arba apskritai šio gaminio nesaugumu?

2. Ar 1985 m. liepos 25 d. Direktyvos 85/374/EEB 11 straipsniu, pagal kurį nukentėjusiam asmeniui direktyvoje suteiktos teisės išnyksta praėjus dešimčiai metų nuo tos dienos, kai gaminyje, dėl kurio atsirado žala, buvo išleistas į apyvartą, pažeidžiamos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio nuostatos, nes iš nukentėjusiojo, kuris dėl gaminio su trūkumais patyrė kintamą žalą, atimama teisė kreiptis į teismą?

3. Ar 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo 10 straipsnis, kuriame nustatyta, kad trejų metų senaties terminas pradedamas skaičiuoti „nuo tos dienos, kada ieškovas sužinojo arba pagrįstai turėjo sužinoti apie žalą“, gali būti aiškinamas taip, kad jis pradedamas skaičiuoti tik nuo tos dienos, kai sužinoma apie visą žalą, visų pirma nustatant būklės stabilizavimosi datą, kuri apibrėžiama kaip momentas, kai fiziškai nukentėjusio asmens būklė nebeprogresuoja, todėl progresuojančios patologijos atveju senaties terminas nebūtų skaičiuojamas, o ne nuo tos dienos, kai žala neabejotinai atsirado ir gali būti siejama su gaminiu su trūkumais, neatsižvelgiant į vėlesnę jos raidą?